



Lainsäädäntöneuvos Timo Annala

9.4.2026

Eduskunnan perustuslakivaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 183/2025 vp)

Esityksen tausta

Hallitusohjelman mukaan hallitus jatkaa työtä harmaan talouden torjumiseksi.

Ehdotettujen lainsäädäntömuutosten perustana on valtioneuvoston 19.12.2024 hyväksymä periaatepäätös harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan strategiaksi 2024–2027 ja harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimenpideohjelmaksi 2024–2027. Siihen sisältyy harmaata taloutta ja talousrikollisuutta torjuvien viranomaisten toimintaedellytyksiä turvaava hanke 3.4 Harmaan talouden selvitysyksikköä koskevien lakimuutosten täytäntöönpanosta. Hankkeeseen sisältyy neljä tunnistettua lainsäädännön muutostarvetta. Ensimmäisenä lainsäädännön muutostarpeena on hankkeessa kuvattu selvitysyksikön toimialan laajentaminen kaikkiin luonnollisiin henkilöihin. Hankkeen toisena lainsäädännön muutostarpeena on ilmiöselvitystä varten saadun tiedon käyttöalan laajentaminen muihin ilmiöselvityksiin. Kolmas lainsäädännön muutostarve liittyy velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitusta koskeviin muutoksiin, joiden myötä luovuttaisiin esitutkintaviranomaisten velvoitteidenhoitoselvityksen pyytämistä rajaavista erillisvaatimuksista ja lisättäisiin rikosten paljastaminen yhdeksi velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitukseksi. Neljäntenä hankkeeseen kirjattuna lainsäädännön muutostarpeena on selvitystietojärjestelmään tallennettujen tietojen poistamista koskevien säännösten muuttaminen.

Myös eduskunnan tarkastusvaliokunta on pitänyt selvitysyksikön tuottamia velvoitteidenhoitoselvityksiä ja selvitysten käyttöä erilaisissa viranomaistehtävissä onnistuneena (TrVM 8/2021).

Harmaan talouden selvitysyksikkö ja sen tehtävät

Harmaan talouden selvitysyksikkö on Verohallinnon yksikkö. Verohallinnosta annetun lain ([503/2010](#)) 4 §:n 2 momentin mukaisesti selvitysyksiköstä ja sen tehtävistä säädetään 1.1.2011 voimaan tulleessa Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetussa laissa. Selvitysyksikkö on toiminut runsaan 15 vuoden ajan.

Selvitysyksikölle on säädetty kaksi toisistaan erillistä tiedon tuottamiseen ja jakamiseen liittyvää tehtävää. Selvitysyksiköstä annetun lain 1 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan selvitysyksikön tehtävänä on edistää harmaan talouden torjuntaa tuottamalla ja jakamalla tietoa harmaasta taloudesta ja sen torjunnasta. Säännöksen 2 kohdan perusteella selvitysyksikön tehtävänä on laatia viranomaiselle velvoitteidenhoitoselvityksiä organisaatioista ja organisaatioshenkilöistä 6 §:ssä säädettyihin käyttötarkoituksiin.

Ilmiöselvitykset

Selvitysyksikkö laatii lakisääteisen tiedon tuottamis- ja jakamistehtävänsä toteuttamiseksi selvitysyksiköstä annetun lain 3 §:ssä tarkoitettuja ilmiöselvityksiä. Niissä kuvataan harmaan talouden ilmiöitä ja harmaan talouden torjuntaa sekä näiden vaikutuksia yksilöimättä organisaatiota tai organisaatioshenkilöä. Ilmiöselvityksissä tutkitaan usein myös harmaaseen talouteen liittyvää lainsäädäntöä ja sen vaikuttavuutta. Ilmiöselvitykset ovat julkisia asiakirjoja, jotka pääsääntöisesti myös julkaistaan harmaan talouden torjuntaa käsittelevällä Harmaa talous & talousrikollisuus.fi – viranomaissivustolla.

Velvoitteidenhoitoselvitykset

Toisen lakisääteisen tehtävänsä perusteella selvitysyksikkö laatii velvoitteidenhoitoselvityksiä viranomaistoiminnan tueksi organisaatioista ja organisaatioshenkilöistä selvitysyksiköstä annetun lain 5 §:n mukaisesti pyynnöstä lain 6 §:ssä säädettyihin käyttötarkoituksiin. Selvitysyksikkö voi laatia velvoitteidenhoitoselvityksen yksinomaan viranomaisen pyynnöstä ja ainoastaan selvitysyksikössä annetun lain mukaiseen käyttötarkoitukseen. Lisäksi velvoitteidenhoitoselvitystä pyytävällä viranomaisella tulee olla olemassa olevaan omaan aineelliseen lainsäädäntöönsä perustuva, selvitysyksiköstä annetun lain velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoituksen mukainen tietotarve velvoitteidenhoitoselvityksen kuvaamille tiedoille. Näiden kolmen edellytyksen; selvitysyksiköstä annetun lain mukaisen käyttötarkoituksen, aineelliseen lainsäädäntöön perustuvien tietojen käyttötarpeen ja tiedonsaantioikeuden, tulee toteutua jokaisessa yksittäistapauksessa, jotta velvoitteidenhoitoselvitys voidaan laatia.

Velvoitteidenhoitoselvityksen tarkoituksena on oikean ja riittävän kokonaiskuvan antaminen organisaatiosta sekä sen julkisoikeudellisten velvoitteiden hoitamisesta viranomaisten rekistereissä olevien tietojen perusteella. Velvoitteidenhoitoselvityksellä kuvataan organisaation tai organisaatioshenkilön toimintaa, taloutta sekä veroihin ja lakisääteisiin eläke-, tapaturma- ja työttömyysvakuutusmaksuihin sekä tullin perimiin maksuihin liittyvien velvoitteiden hoitamista sekä kytkentöjä muihin organisaatioihin ja organisaatioshenkilöihin. Velvoitteidenhoitoselvitys kokoaa yhteen eri viranomaisrekisterien tietoja yritystoiminnasta. Nykyisin velvoitteidenhoitoselvitykseen saadaan tietoja Verohallinnolta, Tullilta,

Eläketurvakeskukselta, Työllisyysrahastolta, Tapaturmavakuutuskeskukselta, Ulosottolaitokselta, Oikeusrekisterikeskukselta sekä Patentti- ja rekisterihallitukselta. Tiedot velvoitteidenhoitoselvitystä varten saadaan suoraan viranomaisten tietojärjestelmistä ja tilaaminen tapahtuu automatisoidusti rajapintapalvelun kautta tai poikkeustapauksissa turvasähköpostin välityksellä tai muulla tietoturvalisella tavalla.

Selvitysyksikön tiedonsaantioikeus velvoitteidenhoitoselvityksen sisältämiin tietoihin määräytyy selvitysyksiköstä annetun lain 7 §:n perusteella. Tämän mukaan selvitysyksiköllä on oikeus saada salassapitovelvollisuuden estämättä viranomaiselta ne velvoitteidenhoitoselvityksen laatimiseksi välttämättömät tiedot, jotka velvoitteidenhoitoselvitystä pyytävä viranomainen on oikeutettu saamaan selvityspyynnössä kuvattua käyttötarkoitusta varten.

Velvoitteidenhoitoselvitys ei siten laajenna viranomaisen tiedonsaantioikeuksia, vaan velvoitteidenhoitoselvitys voi sisältää aina vain sellaisia tietoja, jotka selvitystä pyytävällä viranomaisella on oikeus saada omien tiedonsaantioikeuksien puitteissa kyseistä käyttötarkoitusta varten. Velvoitteidenhoitoselvityksessä kyse on aina viranomaisen erikseen säädetyn tiedonsaantioikeuden teknisestä toteuttamistavasta.

Velvoitteidenhoitoselvitykset ja niiden laatimiseksi kerätyt tiedot ovat lain 13 §:n 2 momentin nojalla selvitysyksikössä salassa pidettäviä. Velvoitteidenhoitoselvitys on sisällöltään ennalta viranomaisten kanssa määritetty kooste eri viranomaisrekistereissä olevasta, velvoitteidenhoitoselvityspyynnön kohdetta kuvaavasta tiedosta.

Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksen mukaan Harmaan talouden selvitysyksiköstä annettua lakia muutettaisiin siten, että Harmaan talouden selvitysyksikön toimiala laajennettaisiin myös muussa kuin organisaatiohenkilöasemassa olevien luonnollisten henkilöiden toimintaan. Selvitysyksikkö voisi jatkossa laatia ilmiöselvityksiä harmaan talouden ilmiöistä liittyen kaikkien luonnollisten henkilöiden toimintaan sekä laatia velvoitteidenhoitoselvityksiä myös sellaisista luonnollisista henkilöistä, joilla ei ole kytkentöjä organisaatioihin asemansa tai omistustensa perusteella.

Toimialan laajentamisen yhteydessä Harmaan talouden selvitysyksiköstä annettuun lakiin lisättäisiin velvoitteidenhoitoselvityksen laatimiselle ja luovuttamiselle välttämättömyysedellytys ja selvitystä pyytävän viranomaisen olisi esitettävä vahvistus siitä, että selvitys on välttämätön siinä asiassa, johon se on pyydetty. Myös tietopalvelukuvauksen laatimisesta ennen velvoitteidenhoitoselvityksen luovuttamisen menettelyn aloittamista säädettäisiin jatkossa lain 5 §:ssä. Selvitysyksikön toimialan laajentamisen tavoitteena on

parantaa selvitysyksikön mahdollisuuksia tuottaa ja jakaa tietoa harmaasta taloudesta muiden viranomaisten tehtävien tueksi. Ehdotus parantaisi viranomaisten välistä yhteistyötä ja tehostaisi tietojenvaihtoa voimassa olevien tiedonsaantioikeuksien puitteissa.

Velvoitteidenhoitoselvitysten osalta ehdotetaan myös, että niitä voitaisiin laatia viranomaisten lisäksi myös hankintalainsäädännössä määritellyille hankintayksiköinä toimiville julkisoikeudellisille laitoksille. Muutoksella varmistettaisiin, että hankintalainsäädännössä määritellyt hankintayksiköinä toimivat julkisoikeudelliset laitokset saisivat tietojensaantioikeuksiensa mukaisesti lakisääteisiin tehtäviin tarvitsemansa tiedot velvoitteidenhoitoselvityksellä.

Ilmiöselvitystä varten kerätyn tiedon käyttöalaa laajennettaisiin siten, että tietoja voitaisiin käyttää useammassa kuin yhdessä ilmiöselvityksessä. Lisäksi tietoja voitaisiin säilyttää selvitystietojärjestelmässä nykyistä pidempään. Ilmiöselvitysten laatiminen helpottuisi ja päällekkäinen työ vähenisi, kun kerättävien tietojen selvityskohtaisuudesta luovuttaisiin ja tietoja voitaisiin jatkossa hyödyntää useiden ilmiöselvitysten laadinnassa lakiin kirjatun määräjän puitteissa.

Esitutkintaviranomaiset voisivat jatkossa pyytää velvoitteidenhoitoselvitystä myös rikosten paljastamista varten. Lisäksi esitutkintaviranomaisten velvoitteidenhoitoselvityksen pyytämistä rajaavat vaatimukset rikoksen enimmäisrangaistuksesta sekä tapahtumisesta organisaation toiminnassa taikka organisaatiota hyväksi käyttäen, poistettaisiin. Muutoksilla pyritään tehostamaan esitutkintaviranomaisten lakisääteisiin tehtäviin liittyvien voimassa olevien tiedonsaantioikeuksien toteutumista.

Verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain, työtapaturma- ja ammattitautilain sekä työntekijän eläkelain tiedonsaantisäännöksiä täsmennettäisiin. Muutokset olisivat tarpeen, jotta selvitysyksikkö voisi jatkossa laatia esitutkintaviranomaisille velvoitteidenhoitoselvityksiä myös rikosten paljastamisen tueksi.

Liikenteen palveluista annetussa laissa olevat viittaukset harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain organisaatiohenkilöihin muutettaisiin. Muutokset ovat tarpeen, sillä Harmaan talouden selvitysyksikön ehdotetun toimialan laajentumisen myötä organisaatiohenkilömäärittely poistuisi kokonaan Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetusta laista.

Esityksen perustuslaillisesta arvioinnista

Ehdotetut lainsäädäntömuutokset ovat merkityksellisiä perustuslain 10 §:ssä turvatun yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Lisäksi arvioinnissa on otettava huomioon tietosuojasetuksen kansalliseen lainsäädäntöön tuomat vaatimukset. Hallituksen esityksen osiossa 9 on arvioitu ehdotettujen muutosten suhdetta perustuslakiin ja säätämisyjärjestystä. Ehdotettuja muutoksia on arvioitu muun muassa perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten, tietosuojasetuksen

kansallisen sääntelyn liikkumavaran käytön sekä perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön näkökulmasta. Arvioinnissa on otettu huomioon erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluviin arkaluonteisiin tietoihin, tietojen säilytysaikoihin, tietojen luovuttamiseen sekä rekisteröidyn oikeusturvaan liittyvät näkökohdat ja sääntelyedellytykset.

Ehdotetuilla muutoksilla selvitysyksikön toimialan ulottamiseksi kaikkiin luonnollisiin henkilöihin sekä ilmiöselvitystä varten kerätyn tiedon ja velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoituksen laajentamiseksi pyritään ennen kaikkea edistämään harmaan talouden torjuntaa turvaamalla selvitysyksikölle ajantasaiset toimintaedellytykset ja tehostamalla viranomaisten välistä tietojenvaihtoa. Harmaan talouden ilmenemismuodot ovat vuosien mittaan moninaistuneet ja monimutkaistuneet erityisesti teknologisen kehityksen myötä. Tiedon kerääminen ja tuottaminen harmaan talouden ilmiöistä on tärkeää, jotta harmaata taloutta voidaan tehokkaasti torjua. Muutos mahdollistaisi ilmiöselvitysten laatimisen esimerkiksi kevytyrittäjyyteen, osakekauppoihin ja kryptovaroihin liittyvistä harmaan talouden ilmiöistä, jotka nykyisin jäävät selvitystoiminnan ulkopuolelle. Viranomaisten välisellä yhteistyöllä ja tehokkaalla tietojenvaihdolla on keskeinen merkitys harmaan talouden torjunnassa.

Hallituksen esityksestä ilmenevin perustein ehdotetuille muutoksille on katsottu olevan painava yhteiskunnallinen peruste, eikä lakiehdotuksen tavoitteita ole mahdollista saavuttaa yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan vähemmän puuttuvilla keinoilla. Lisäksi ehdotetun sääntelyn on katsottu täyttävän välttämättömyyden, oikeasuhtaisuuden sekä täsmällisyyden- ja tarkkarajaisuusvaatimuksen asettamat edellytykset. Luonnollisen henkilön oikeusturvaan liittyvät oikeudet määräytyisivät henkilötietojen suojan yleisesti sovellettavan tietosuojasetuksen ja sitä täydentävän kansallisen tietosuojalain perusteella.

Ilmiöselvitysten osalta arvioinnissa on keskeistä se, että kyse on selvitysyksikön lakisääteisestä tehtävästä ja henkilötietojen käsittely ilmiöselvityksiä varten on luonteeltaan tilastollista. Valmiilla ilmiöselvityksellä ei ole henkilötietoja ja ne ovat pääsääntöisesti julkisia selvityksiä. Ilmiöselvityksiä varten kerätyt tiedot ovat selvitysyksikössä salassa pidettäviä ja niitä säilytetään tietoturvallisesti selvitysyksikön henkilörekisterissä. Merkittävää on lisäksi, että selvitysyksikkö on tiedonhankinnassaan aina sidottu sen arvioimiseen, ovatko tiedot välttämättömiä ilmiöselvitysten laatimiseksi. Tietojen pyytäminen ja käyttäminen edellyttää siis huolellista harkintaa.

Velvoitteidenhoitoselvitysten kohdalla arvioinnissa on keskeistä se, että kyseessä on selvitysyksikön lakisääteisenä tehtävänä suorittama tiedon välittäminen eri viranomaisten välillä. Selvitysyksikön tiedonsaantioikeus velvoitteidenhoitoselvityksen laatimiseksi määräytyy selvitysyksiköstä annetun lain 7 §:n mukaan sitä pyytävän viranomaisen tiedonsaantioikeuden mukaan.

Velvoitteidenhoitoselvitys ei siten laajenna selvitystä pyytävän viranomaisen tiedonsaantioikeuksia, vaan se voi sisältää vain ne velvoitteidenhoitoselvityksen kannalta välttämättömät tiedot, jotka selvitystä pyytävällä viranomaisella on oikeus saada omien tiedonsaantioikeuksien perusteella. Jos viranomaisella ei ole tiedonsaantioikeuksia luonnollisen henkilön tietoihin tai velvoitteidenhoitoselvityksen laissa säädetty käyttötarkoitus ei kata luonnollisen henkilön toimintaa, ehdotetut muutokset eivät laajenna viranomaisen tiedonsaantioikeuksia tai velvoitteidenhoitoselvitysten käyttötarkoitusta näissä tilanteissa.

Ehdotetuissa muutoksissa on huomioitu myös tietopyyntöjen ennakkokontrolli, johon perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 21/2025 vp kiinnittänyt huomiota. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi velvoitteidenhoitoselvityksen pyytämisen edellytystä siten, että velvoitteidenhoitoselvityksen pyytäminen olisi mahdollista vain silloin, kun se on välttämätöntä lain 6 §:ssä säädettyyn käyttötarkoitukseen. Selvitystä koskevaan pyyntöön olisi sisällytettävä vahvistus siitä, että välttämättömyys on arvioitu. Myös harmaan talouden selvitysyksikön ja selvitystä pyytävän viranomaisen välille laadittavan tietopalvelukuvauksen tekemisestä ennen velvoitteidenhoitoselvitysten luovuttamismenettelyn aloittamista ehdotetaan otettavaksi säännös lain 5 §:ään. Organisaatiossa laadittavaan tietopalvelukuvaukseen sisällytetään velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus sekä sitä kuvaavat säännökset velvoitteidenhoitoselvitykselle koottavasta tietotarpeesta ja viranomaisen tiedonsaantioikeuksista. Tässä yhteydessä myös kaikki tietoja velvoitteidenhoitoselvitykselle luovuttavat viranomaiset osaltaan hyväksyvät velvoitteidenhoitoselvityksen avulla tapahtuvan tietojen luovutuksen.

Hallituksen esityksessä tarkemmin käsitellyin perustein lakiehdotukset voidaan näkemyksemme mukaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Valtiovarainvaliokunnan lausuntopyynnössä perustuslakivaliokunnalle todetaan, että valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on noussut esille tarve varmistua harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n 1 momentin 11 kohtaan ehdotetun muutoksen, jossa poistetaan epäiltyä rikosta koskeva erillisvaatimus rikoksen enimmäisrangaistuksesta, oikeasuhtaisuudesta ja välttämättömyydestä, minkä johdosta valtiovarainvaliokunta pyytää eduskunnan työjärjestyksen 38 §:n 2 momentin mukaisesti perustuslakivaliokunnan lausuntoa asiasta. Tämän johdosta seuraavassa käsitellään tarkemmin harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n 1 momentin 11 kohtaan ehdotettuja muutoksia.

Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n 1 momentin 11 kohtaan ehdotetut muutokset

Esityksessä ehdotetaan Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n 1 momentin 11 kohtaan lisättäväksi velvoitteidenhoitoselvitysten käyttötarkoitukseksi rikosten paljastamien. Esitutkintaviranomaisille kuuluvasta

rikosten paljastamisesta säädetään erikseen poliisilaissa, rajavartiolaissa, sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetussa laissa sekä tullilaissa. Koska velvoitteidenhoitoselvitys nykyisinkin voidaan laatia tukemaan rikosten ennalta estämistä ja selvittämistä, olisi rikosten paljastamisen lisääminen yhdeksi velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitukseksi nähtävissä ennemmin teknisluonteiseksi päivitykseksi vastaamaan nykyistä poliisilakia kuin velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoituksen varsinaiseksi laajentamiseksi.

Lisäksi pykälän 1 momentin 11 kohtaa ehdotetaan laajennettavaksi siten, että lainkohdasta poistettaisiin epäiltyä rikosta koskevat erillisvaatimukset rikoksen enimmäisrangaistuksesta sekä rikoksen yhteydestä organisaatioon edellytyksinä velvoitteidenhoitoselvityksen laatimiselle. Ottaen huomioon kaikki pykälän 1 momentin 11 kohtaan ehdotetut muutokset, laadittaisiin velvoitteidenhoitoselvitys jatkossa tukemaan poliisin, Rajavartiolaitoksen, Puolustusvoimien tai Tullin suorittamaa rikosten ennalta estämistä, paljastamista ja selvittämistä.

Erillisvaatimuksista luopumisen myötä velvoitteidenhoitoselvityksen piiriin tulisivat myös sellaiset rikokset, joiden säädetty enimmäisrangaistus olisi alle yksi vuosi vankeutta eikä rikoksen epäiltäisi tapahtuneen organisaation toiminnassa tai organisaatiota hyväksi käyttäen. Muutos ei kuitenkaan tarkoittaisi automaattista oikeutta saada velvoitteidenhoitoselvitys. Velvoitteidenhoitoselvityksen pyytäminen edellyttäisi aina, että esitutkintaviranomaisilla olisi välttämätön tarve saada velvoitteidenhoitoselvityksen sisältämä taloudellisten tietojen kokonaiskuva rikosten ennalta estämiseen, selvittämiseen sekä paljastamiseen liittyvien lakisääteisten tehtäviensä takia. Velvoitteidenhoitoselvitystä pyytävän viranomaisen vastuulla olisi harkita, milloin velvoitteidenhoitoselvityksen pyytäminen olisi sen oman tehtävän hoitamiseksi välttämätöntä. Velvoitteidenhoitoselvityksen pyytäminen ei olisi välttämätöntä esimerkiksi tilanteessa, jossa viranomainen tarvitsisi vain yksittäisiä tietoja, muttei velvoitteidenhoidon kokonaiskuva.

Asian arvioinnissa keskeistä on, että poliisin ja muiden esitutkintaviranomaisten tiedonsaantioikeuksia ei ole kyseisiä viranomaisia koskevassa lainsäädännössä rajattu rikoksen enimmäisrangaistuksen tai organisaatiokytkennän perusteella. Niin ikään tiedonsaantioikeudet kattavat toiminnan rikosten paljastamiseksi. Nykytilassa poliisi ja muut esitutkintaviranomaiset voivat siten saada rikosten ennalta estämistä, paljastamista ja selvittämistä varten velvoitteidenhoitoselvityksen sisältämät tiedot eri viranomaisrekistereistä erillisillä tietopyynnöillä. Velvoitteidenhoitoselvityksen kautta tietojensaanti on kuitenkin mahdollista vain rikosten ennalta estämistä ja selvittämistä varten, jos rikoksesta säädetty enimmäisrangaistus on vähintään yksi vuosi vankeutta ja rikoksen epäillään tapahtuneen organisaation toiminnassa taikka organisaatiota hyväksi käyttäen. Muissa harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n kohdissa tehtävissä tarvittavien tietojen hankintaa velvoitteidenhoitoselvityksen keinoin ei vastaavalla tavalla rajoiteta. Velvoitteidenhoitoselvitykset tehostaisivat poliisin ja

muiden esitutkintaviranomaisten tehtävien hoitoa ja parantaisivat viranomaisten välistä tietojenvaihtoa. Velvoitteidenhoitoselvityksiä voitaisiin erillisvaatimusten poistamisen myötä laatia esimerkiksi tapauksissa, joissa rikoksesta epäilty ei toimi organisaatiossa virallisessa vastuuasemassa. Etenkin rikoksen selvittämistä ja rikosvastuun toteutumista koskevassa todistelussa velvoitteidenhoitoselvityksillä voisi olla merkittävä rooli.

Yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta arvioinnissa on keskeistä, että selvitysyksikön rooli olisi myös jatkossa tiedon kokoaminen viranomaisrekistereistä ja sen välittäminen poliisille ja muille esitutkintaviranomaisille. Selvitysyksikölle sääntelyehdotus ei toisi mitään esitutkintaviranomaisten valtuuksia, vaan selvitysyksikkö toteuttaisi velvoitteidenhoitoselvityspyynnöt poliisin ja muiden esitutkintaviranomaisten nimenomaisesta pyynnöstä, kutakin yksittäistä vireillä olevaa tapausta varten selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n 1 momentin 11 kohdan mukaisiin käyttötarkoituksiin. Poliisilla ja muilla esitutkintaviranomaisilla on omassa lainsäädännössään määritetty tiedonsaantioikeudet myös rikosten paljastamiseksi sekä ilman selvitysyksiköstä annetussa laissa olevia rajoituksia.

Poliisi ja muut esitutkintaviranomaiset olisivat velvollisia arvioimaan, missä yksittäistapauksessa velvoitteidenhoitoselvitys olisi välttämätön rikoksen ennalta estämistä, paljastamista tai selvittämistä varten. Käytännössä velvoitteidenhoitoselvityksen pyytämistä koskeva harkinta tulisi tehdä samoin perustein kuin poliisi ja muut esitutkintaviranomaiset nykyisinkin arvioivat tarvettaan saada viranomaisrekisterien tietoja luonnollisten henkilöiden osalta julkisoikeudellisten velvoitteiden hoidosta. Ehdotetuilla muutoksilla katsotaan siten olevan hyväksyttävät perusteet poliisin ja muiden esitutkintaviranomaisten nykyisten tiedonsaantioikeuksien tehostamiseksi. Sääntelyn arvioidaan täyttävän oikeasuhtaisuusvaatimuksen, kun kyse on nimenomaan viranomaisten tiedonsaannin sujuvoittamisesta velvoitteidenhoitoselvityksen avulla eikä ehdotetut muutokset lisää poliisin tai muiden esitutkintaviranomaisten tiedonsaantioikeuksia. Sääntely täyttäisi täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimuksen, sillä velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus olisi yllä kuvatuksi määritetty selvitysyksiköstä annetun lain 6 § 1 momentin 11 kohdassa sekä poliisia ja muita esitutkintaviranomaisia koskevassa lainsäädännössä. Tämän lisäksi velvoitteidenhoitoselvityksen on oltava välttämätön 6 §:ssä säädetyn käyttötarkoituksen kannalta ja pyytävän viranomaisen on esitettävä vahvistus siitä, että välttämättömyys on arvioitu.